

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: E39/2025 vp - käsittely liikenne- ja viestintävaliokunnassa 4.6.2025

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta "ProtectEU"

Euroopan komissio antoi huhtikuun alussa tiedonannon EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta "ProtectEU". Strategiassa komissio esittelee toimenpiteitä ja välineitä, joilla pyritään tukemaan jäsenvaltioita ja vahvistamaan EU:n sisäistä turvallisuutta tulevien vuosien aikana. Suomen Satamat ry. kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää huomionsa alla.

- Satamatoiminta on osa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ja kriittistä infrastruktuuria. Alalle on tullut viime vuosina paljon uusia velvoitteita ja tehtäviä EU-sääntelyn ja Suomessa toteutettavan kokonaisturvallisuusmallin perusteella. Satamilla on tärkeä rooli EU:n peruspilareihin kuuluvan vapaan liikkuvuuden mahdollistamisessa, ja satamat toimivat tiiviissä jokapäiväisessä yhteistyössä PTR-viranomaisten (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) kanssa, jotta rajat ylittävän liikenteen ja kuljetusten turvallisuus ja vaatimustenmukaisuus pystytään varmistamaan.
- Satamien ja viranomaisten tiiviin yhteistyön kehittäminen edelleen ajantasaisen riski- ja uhka-arvion pohjalta on jatkossakin paras tapa vahvistaa satamien, niiden kautta kulkevan liikenteen sekä Suomen ja EU:n turvallisuutta. Satamatoimijat voivat kehittää ja ottaa oma-aloitteisesti käyttöön erilaisia turvallisuutta parantavia ratkaisuja ja käytäntöjä, joiden avulla turvallisuusongelmiin voidaan puuttua tehokkaasti, mutta lopulta viranomaiset ovat kuitenkin avainasemassa rajat ylittävän liikenteen ja kuljetusten turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden takaamisessa. Mikäli kiristynyt geopoliittinen tai turvallisuustilanne edellyttää satamilta uusia investointeja tai lisäresursseja, jotka palvelevat ennen kaikkea laajempaa yhteiskunnallista tehtävää, olisi satamilla oltava mahdollisuus saada julkista rahoitusta näiden investointien toteuttamiseksi. EU:n seuraavan rahoituskehyskauden suunnittelun yhteydessä on varmistettava riittävä rahoitus EU:n liikenneverkkojen ja solmukohtien kehittämiseen, huomioiden sekä kaupallisen liikenteen että sotilaallisen liikenteen tarpeet.
- Suomen Satamat yhtyy Suomen kannassa esitettyyn näkemykseen siitä, että uuden sääntelyn sijaan tulisi keskittyä nykyisen lainsäädännön, erityisesti NIS2- ja CER-direktiivien tehokkaaseen ja yhdenmukaiseen täytäntöönpanoon. Toimijoille on annettava aikaa toimeenpanna nykyiset direktiivien vaatimukset, ja lisäksi viranomaisresurssit riittävään neuvontaan toimijoiden tueksi olisi pystyttävä varmistamaan. Suomen Satamat kannattaa myös strategiassa ehdotettua kyberturvallisuuden vahvempaa integrointia osaksi kokonaisturvallisuutta sekä tiivistettyä yhteistyötä merenalaisen infrastruktuurin valvomiseksi ja turvaamiseksi.

- Suomessa ollaan lähiviikkoina saattamassa voimaan kansallista lainsäädäntöä satamien turvallisuusselvitysmenettelyjen laajentamisesta (HE205/2024vp). Mikäli osana ProtectEU -strategiaa seuraavia aloitteita ollaan edistämässä EU-laajuista vaatimusta satamissa työskentelevien henkilöiden turvallisuusselvityksistä, tulisi ennen Suomen kannanmuodostusta asiassa arvioida kansallisesti voimaansaatetun lainsäädännön toimivuus ja vaikuttavuus. Lähtökohtaisesti Suomen Satamat pitää hyvänä EU-tason yhteisiä vaatimuksia ja käytäntöjä turvallisuusselvityksien toteuttamisessa, mikäli se parantaa myös jäsenmaiden viranomaisten keskinäistä tiedonvaihtoa ja –saantia. Tällöin turvallisuusselvitykset saataisiin kattavammin laadittua myös muista kuin Suomen kansalaisista tai Suomessa asuvista henkilöistä. EU-tasolla asiaa tulisi kuitenkin edistää ensisijaisesti sen mallin kautta, joissa turvallisuusselvitysten teettämisestä vastaa aina kunkin työntekijän oma työnantaja. Unionin yhteistä politiikkaa kehitettäessä on tärkeää varmistaa menettelyjen oikeasuhteisuus ja vaikuttavuus ja kiinnittää huomiota siihen, että työvoiman saatavuus ja rekrytointien oikea-aikainen toteutus pystytään turvaamaan myös jatkossa.
- ProtectEU-strategiassa viitataan valmisteilla olevaan EU:n satamastrategiaan, jonka odotetaan valmistuvan vuoden 2025 loppuun mennessä. Suomen Satamat ry toivoo satamastrategiassa noudatettavan lähestymistapaa, jonka mukaan satamien omistus- ja hallintorakenteiden olisi oltava ensisijaisesti kunkin satamayhtiön omassa harkinnassa. Jäsenvaltioiden itsemääräämisoikeus ja toimivalta niiden satamaverkkoa koskevissa strategisissa kysymyksissä on säilytettävä.
- Ulkomaisten yritysostojen valvonta kotimaassa ja sitä koskeva EU-tasolla käynnissä oleva harmonisointityö (Foreign Direct Investment -asetus) on Suomen satamien näkökulmasta toimiva työkalu varmistamaan satamien eurooppalainen omistajuus osana kriittistä infrastruktuuria. Nähdäksemme satama-alaa erityisesti koskevalle sääntelylle asiassa ei ole tarvetta. Turvallisuutta edistetään tehokkaimmin silloin kun satamilla on mahdollisuus kehittää omia strategioitaan turvallisuushaasteisiin vastaamiseksi ja tehdä yhteistyötä muiden sidosryhmien kanssa satamien turvallisuuden edistämiseksi. Turvallisuuden ja strategisen politiikan näkökulmasta on kuitenkin olennaisen tärkeää ylläpitää vuoropuhelua kansallisten viranomaisten kanssa sopimuskumppaneiden soveltuvuuden arvioimiseksi.
- Suomen kannassa todetaan: *”Uutta EU:n satamastrategiaa laatiessaan komission tulisi kiinnittää erityistä huomiota järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden mahdolliseen soluttautumiseen satamiin ja tämän ilmiön vähentämiseen.”* Euroopassa on viitteitä järjestäytyneen rikollisuuden toiminnasta satamissa ja emme Suomessakaan voi ajatella olevamme immuuneja vastaaville ilmiöille. Järjestäytyntä rikollisuutta voidaan torjua monin eri keinoin ja toisaalta myös toimenpiteet, joita on tuotu satama-alalle muista syystä johtuen, voivat edesauttaa tehokkaastikin järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Esimerkkinä tällaisesta on satamien henkilöstön turvallisuusselvitysmenettelyt, joista on säädetty Suomessa ensisijaisesti kansallisen turvallisuuden parantamiseksi. Näin ollen turvallisuuden eri aspekteja vahvistavaa keinovalikoimaa on hyvä tarkastella kokonaisuutena ja edistää erityisesti toimenpiteitä, joilla on vahva ja laaja vaikuttavuus. Tämä on tärkeää erityisesti Suomessa, jossa esimerkiksi monet satama-alan toimijat ovat merkittävästi kooltaan ja hallinnollisilta resursseiltaan Keski-Euroopan satamia pienempiä. Suomen kannassa (s.

5) todetaan pyrkimys kohtuuttoman hallinnollisen taakan välttämisestä ilmailun turvallisuuden kehittämisen ja poikkeamaraportoinnin yhteydessä. Sama pyrkimys tulisi ulottaa koskemaan myös satamien turvallisuustyötä.

- ProtectEU -strategiassa ja Suomen kannassa sivutaan teknologioiden standardointityötä lainvalvontaviranomaisten osallistumismahdollisuuden näkökulmasta. Nykyisessä kauppaja- ja geopolitisessa tilanteessa on tunnistettava, että teknologioiden standardointityöllä on myös poliittisia ulottuvuuksia. EU:n, ja Suomen osana EU:ta, tulisi pyrkiä vahvistamaan rooliaan ja osallistumaan merkittävämpien alakohtaisten standardien laatimiseen. EU-tasolla standardointityöhön osallistumista ja resursseja tulisi tarkastella kokonaisvaltaisen strategian puitteissa ja lisäksi Suomen tulisi kansallisesti tunnistaa toimialat, joilla standardointityöhön osallistumisessa Suomella olisi kansallista intressiä joko teknologiaviennin näkökulmasta tai esimerkiksi sen varmistamiseksi, että ratkaisut toimivat myös Suomen olosuhteissa.

Suomen Satamat ry
Piia Karjalainen
Toimitusjohtaja